

TÜRKİYE SAĞLIK RAPORU 2014

**HALK SAĞLIĞI UZMANLARI DERNEĞİ
(HASUDER)**

ISBN: 978-605-84926-4-6

**TÜRKİYE SAĞLIK RAPORU
HALK SAĞLIĞI UZMANLARI DERNEĞİ
2014**

Dernek web:

<http://hasuder.org.tr>, <http://hasuder.org>

Derneğimizin online yayın ve hizmetleri:

1. Türkiye Halk Sağlığı Dergisi (<http://hasuder.org.tr/ojs/index.php/TJPH>)
2. Halk Sağlığında Gündem (<http://bulten.hasuder.org.tr/index.php/hg>)
3. Halk Sağlığı Okulu ve E-Kütüphane (<http://tjph.org/ojs/index.php/TJPH>)

Dernek adres:

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği,
Tunus Cad No: 59/5 Çankaya/ANKARA
Tlf: 5559920332

ISBN 978-605-84926-4-6

9 786058 492646

TÜRKİYE SAĞLIK RAPORU 2014

Baş Editörler

Prof.Dr. Melikşah Ertem

Prof.Dr. Gamze Çan

HASUDER

Aralık 2014

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER)

Yayının Adı :Türkiye Sağlık Raporu 2014

ISBN : 978-605-84926-4-6

Online Yayın Tarihi :Aralık 2014

Basım Tarihi :Ocak 2015

HASUDER Yayın No :2014-8

Yayın Müdürü :Prof.Dr. C. Tayyar Şaşmaz, Mersin Üniversitesi

Sayfa Düzeni :Prof.Dr. C. Tayyar Şaşmaz, Mersin Üniversitesi

Basım Yeri :Trakya Üniversitesi Matbaası, Ocak 2014

III- YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI

Ferruh N. Ayoğlu^a, Yrd.Doç.Dr. Bilgehan Açıkgöz^b

^{a,b}Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı AD

Yataklı tedavi kurumları aracılığıyla sunulan hizmetler sağlığın korunması ve geliştirilmesi, sağaltım ve esenlendirme uygulamalarını kapsayan sağlık hizmetlerinin bütünü içerisinde önemli bir yere sahiptir.Türkiye’de kişi başına düşen sağlık kuruluşuna başvuru sayısı giderek artış göstermektedir. Başvuru sayısı 2002 yılında 208966049 iken 2012 yılında 621786297 olarak gerçekleşmiştir ve 2002 yılında 3.2 olan kişi başına düşen ortalama başvuru sayısı 2009 ve 2010 yılı için 7.3, 2011 ve 2012 yılı için 8.2’dir;sağlık kuruluşlarına 2012 yılında yapılan başvuruların %37.8’i birinci basamak³, %62.2’si ikinci ve üçüncü basamak kuruluşlara⁴ olmuştur (Sağlık Bakanlığı, 2013).OECD sağlık verilerine dayanılarak aktarılan bilgiye göre, kişi başına düşen başvuru sayısı Meksika (2.7), İsveç (3.0), Şili (3.3), İrlanda (3.8), İsviçre (4.0), Yunanistan (4.0), Birleşik Devletler (4.1), Yeni Zelanda (4.1), Portekiz (4.2), Finlandiya (4.2), Danimarka (4.6), Birleşik Krallık (5.0), Norveç (5.2), İzlanda (6.1), İsrail (6.2), Estonya (6.3), Slovenya (6.5), Hollanda (6.6), Lüksemburg’da (6.6) OECD ortalaması olan 6.6’da ya da altında iken, Avustralya (6.7), Polonya (6.8), Fransa (6.8), Avusturya (6.9), İtalya (7.0), İspanya (7.4), Kanada (7.4), Belçika (7.4), Türkiye (8.2), Almanya (9.7), Slovakya (11.0), Çek Cumhuriyeti (11.1), Macaristan (11.8), Japonya (13.1) ve Kore’de (13.2) OECD ortalamasının üzerindedir (Sağlık Bakanlığı, 2013).

Kişi başına düşen başvuru sayısı süreç içerisinde belirgin biçimde artış gösterirken başvuruların kuruluşlara göre dağılımı belirgin bir değişim göstermemektedir; 2012 yılın için birinci basamakta %37.8 ikinci ve üçüncü basamakta %62.2 olarak ifade edilen oranlar sırasıyla 2002 yılında %36 ve %64, 2009 ve 2010 yıllarında %38 ve %62, 2011 yılında %40 ve %60’dır (Sağlık Bakanlığı, 2013). Bununla birlikte, 2012 yılında kişi başına düşen sağlık kuruluşuna başvuru sayıları bölgeler arasında farklılık içermektedir. Ortadoğu Anadolu’da 6.4, Kuzeydoğu Anadolu’da 6.7 ile en düşük seviyelerde olan kişi başına düşen başvuru sayısı Ege, Doğu Karadeniz ve Batı Marmara’da 9.1 ile en yüksek seviyeye ulaşmaktadır; bölgesel farklılıklar birinci basamak ile ikinci ve üçüncü basamak kuruluşlar yönünden de farklılık içermektedir (Sağlık Bakanlığı, 2013). Bu anlamda, sağlık kuruluşlarına giderek artan başvuruların halen önemli bir kısmı yataklı tedavi kurumlarına yönelik olarak gerçekleşmektedir ve Sağlıkta Dönüşüm Programı bu kapsamda herhangi bir değişim yaratmamıştır. Birinci basamak sağlık kuruluşlarının2002 yılında %22 olan sevk oranının 2012 yılında %2.1’e gerilemiş olmasına karşın

3 İlgili kaynakta birinci basamak kuruluşlar aile hekimliği birimleri, verem savaş dispanserleri, ana çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezleri, toplum sağlığı merkezleri ve özel poliklinikleri kapsamaktadır.

4 İlgili kaynakta ikinci ve üçüncü basamak kuruluşlar hastaneler ile özel tıp ve dal merkezleri olarak tanımlanmıştır.

(Sağlık Bakanlığı, 2013), bireylerin acil durumlar dışında öncelikle birinci basamak sağlık kuruluşlarına başvurmalarını içeren sevk zinciri yaklaşımının uygulanmıyor oluşu bu noktada önemli bir tartışma konusu olarak varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

Türkiye’de yataklı tedavi kurumu ve hastane yatağı sayısı düzenli bir biçimde artış göstermektedir (Tablo-1); 1940 yılında 154 olan hastane sayısı 2012 yılında 9.6 katına ulaşarak 1483, 11833 olan hastane yatağı sayısı ise 16.8 katına ulaşarak 200072 olmuştur. Benzer bir durum 10000 kişiye düşen hastane yatağı sayısında da izlenmektedir (Tablo-2); 1940 yılında 6.7 olan bu sayı, 4 katına ulaşarak 2012 yılında 26.5 olmuştur. Süreçle birlikte hastaneye başvuran ve hastaneye yatırılarak tedavi edilen kişi sayısında da önemli artış izlenmektedir (Tablo-3). 1987 ve 2012 yılları arasında hastaneye başvuran kişi sayısı 8.2 katına ulaşarak 43.3 milyondan 354.6 milyona, hastaneye yatırılarak tedavi edilen kişi sayısı 4.2 katına ulaşarak 2.8 milyondan 11.9 milyona yükselmiştir. Ülke genelinde gerçekleşen ameliyat sayısı da 1987 ve 2012 yılları arasında 5 katına ulaşarak 0.8 milyondan 4.4 milyona yükselmiştir (Tablo-4).

Ülke genelinde hastane, hastane yatağı, hastaneye başvuran kişi, yatırılarak tedavi edilen kişi ve ameliyat sayılarındaki artışlar nüfus artışı, ulusal gelir artışı, tıbbi teknoloji, uygulamalarda yaşanan gelişim gibi çok sayıda etkenin rol oynayabileceği bir etkileşimin sonucunda ortaya çıkan beklendik bir durum olarak yorumlanabilir. Sağlık Bakanlığı, süreç boyunca, ülke genelinde sunulan yataklı tedavi hizmetlerinin ana aktörü konumunda olmuştur ve bugün de bu konumunu sürdürmektedir. Ancak, söz konusu değerlerin sektörel dağılımında yaşanan değişim dikkat çekici niteliktedir. Değerlerin sektörel dağılımının süreç içerisindeki gelişimi incelendiğinde, Sağlık Bakanlığının ülke genelinde sunulan yataklı tedavi hizmetleri içerisindeki payının giderek azaldığı, buna karşılık özel sektör payının arttığı izlenmektedir. Bilindiği gibi, 2005 yılında yapılan yasal düzenleme ile SSK hastaneleri Sağlık Bakanlığı’na devredilmiş bulunmaktadır, dolayısıyla 2006 yılı ve sonrasına yönelik verilerde, 2005 yılı öncesinde SSK’na ait olan hastaneler de Sağlık Bakanlığı hastaneleri içerisinde yer almaktadır. Verilerin süreç yönünden karşılaştırılabilmesi için, tablolarda 2005 yılı öncesine yönelik verilerde de SSK hastaneleri Sağlık Bakanlığı hastaneleri ile birlikte gösterilmiştir. 1987 yılında ülke genelindeki 756 hastanenin %78.2’si Sağlık Bakanlığına, %12.7’si özel sektöre, 111135 hasta yatağının %75.6’sı Sağlık Bakanlığına, %2.9’u özel sektöre ait iken, 2012 yılında 1483 hastanenin %56.1’i Sağlık Bakanlığına, %36.5’i özel sektöre, 200072 hasta yatağının %61.1’i Sağlık Bakanlığına, %17.9’u özel sektöre aittir (Tablo-5). Hastaneler ile ilgili diğer bir önemli konu da kurumların bölgesel dağılım durumudur. Örneğin, Sağlık Bakanlığının 426 yataklı sağlık kurumu üzerinden yaptığı çalışmada, 1955 yılında ülke genelinde 1000 kişiye düşen yatak sayısı 1.2 olarak belirtilirken, 9 ilde (İstanbul, İzmir, Ankara, Eskişehir, Isparta, Elazığ, Kocaeli, Zonguldak ve Bursa) bu değer ortalama 3.1 iken diğer 66 ilde ortalama 0.6’dır; söz konusu 9 il ülke nüfusunun %23.6’sına sahipken hasta yataklarının %60’ına sahiptir (Sağlık Bakanlığı, 1958). 2007 yılında yayınlanan bir çalışmada, özel hastanelerin üç büyük ilde yoğunlaştığı, özel hastane kapasitesinin ancak 1/3’ünün Ankara, İstanbul, İzmir dışında bulunduğu, özel hastanelerin yarıya yakınının tek başına İstanbul’da olduğu ve son yıllarda özellikle İstanbul’da

çok sayıda özel uzmanlık hastaneleri açıldığı, özel sektörün nüfusu az olan yerlerde özel poliklinik ya da tıp merkezi açma eğiliminde olduğu belirtilmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2007).

Hastane ve hastane yataklarının sektörel dağılımına benzer bir durum, hastane başvuruları, hastane yatışları ve ameliyat sayılarında da izlenmektedir (Tablo-3, 4 ve 7); 1987 yılında hastanelerin %12.7'sine ve hasta yataklarının %2.9'una sahip olan özel sektör 43.3 hastane başvurusunun %0.2'sini, hastaneye yatan 2.8 milyon hastanın %2.4'ünü, 0.8 milyon ameliyatın %3.7'sini karşılayan özel sektör 2012 yılına gelindiğinde hastanelerin %36.5'ine, hasta yataklarının %17.9'una sahip bulunmaktadır ve 354.6 milyon hastane başvurusunun %18.8'ini, 11.9 milyon hasta yatışının %29.1'ini ve 4.4 milyon ameliyatın %32.8'ini karşılamaktadır. Sağlık Bakanlığının hastane başvuruları, hastane yatışları ve ameliyatlar içindeki payı sırasıyla 1987 yılında %90.4, %85 ve %79, 2012 yılında %73.6, %57.5 ve %52.1'dir. Söz konusu tablo süreç içerisinde Sağlık Bakanlığının ana aktör olmaya devam ettiğini, ancak özel sektörün payının giderek ağırlık kazanmaya başladığını açıkça göstermektedir. Yataklı tedavi kurumları ile sunulan hizmetin diğer bir aktörü olan üniversitelerin payı 1987-2012 yılları arasında hastanelerde %3.7'den %4.4'e, hasta yataklarında %16'dan %17.6'ya, hastane başvurularında %6.5'den %7.6'ya, hastane yatışlarında %10.2'den %13.4'e, ameliyatlarda %14.2'den %15.1'e yükselmiştir. Özel sektörün giderek artan bu ağırlığı, kamunun hizmet üretiminden çekilmesi, kamusal sosyal güvenceye sahip bireylerin özel sektör tarafından sunulan hizmetlerden yararlanmasını kolaylaştıran uygulamalar ile özel hastanelerin kamusal sigorta fonları tarafından desteklenmesi gibi uygulamalarla yaygınlaşan neo-liberal ekonomi politikalarının açık bir yansıması biçimindedir. Kamusal sağlık kurumlarının işletmeleştirilmesi, bu kurumların giderek yaygınlaşan taşeron hizmet alımları ile kısmen özeleştirilmesi gibi uygulamalar, çalışmaları devam eden ve "verimsiz" bulunan sağlık kuruluşlarının özel sektöre devrine olanak tanıyan kamu hastaneleri birlikleri oluşturulması süreci ile birlikte değerlendirildiğinde, özel sektörün hastanecilik hizmetlerindeki giderek artan ağırlığının önümüzdeki günlerde de yaygınlaşacağını açıkça göstermektedir.

Yataklı tedavi hizmetlerinin üç temel aktörü olan Sağlık Bakanlığı, üniversiteler ve özel sektör arasındaki bir diğer farklılık da yatak doluluk oranı ve ortalama hastanede yatış günü yönünden izlenmektedir. 1987-2012 yılları arasında yatak doluluk oranı Sağlık Bakanlığı hastanelerinde %60'dan %76.7'ye, üniversite hastanelerinde %53.3'den %66.4'e, özel sektör hastanelerinde %28.5'den %51.5'e yükselirken, ortalama yatış günü Sağlık Bakanlığı hastanelerinde 6.8'den 4.3'e, üniversite hastanelerinde 9.8'den 6.1'e, özel sektör hastanelerinde 4.1'den 2.3'e inmiştir. Ortalama hastanede yatış gününde yaşanan azalma önemli bir gelişmedir. 1955 yılında Sağlık Bakanlığı istatistikleri kapsamında değerlendirmeye alınan 29005 yatağa sahip 426 hastanede (6 numune hastanesi, 84 devlet hastanesi, 66 göğüs hastalıkları hastanesi, pavyon ve servis, 35 diğer kamu kurumu hastanesi, 31 özel hastane, 8 yabancı kuruluş hastanesi, 9 belediye hastanesi, 6 yerel idare hastanesi, 181 sağlık merkezi) polikliniğe başvuranların %12'sine yatış verilmiştir ve ortalama hastanede kalış süresi 20 gündür (Sağlık Bakanlığı, 1958). Yine, 1964-1967 yılları arasında hastane yatış oranı sırasıyla %11.8, %12.2, %11.6 ve %10.8 olarak gerçekleşirken, ortalama hastanede kalış süresi tüm yıllarda 11 gün (Sağlık

Bakanlığı hastanelerinde sırasıyla 11, 10, 10, 10, SSK hastanelerinde sırasıyla 11, 10, 9, 9, üniversite hastanelerinde sırasıyla 15, 13, 15, 17, özel hastanelerde sırasıyla 19, 21, 14, 16) olmuştur (Sağlık Bakanlığı, 1971). Söz konusu azalmalar, bilimsel alanda ve tıbbi teknolojide yaşanan gelişmelere paralel olarak hastanelerde sunulan ayaktan tanı ve tedavi olanaklarının da gelişmesinin bir sonucu olarak yorumlanabilir. Bu etkileşimin bir diğer beklenen sonucu ise hastane yatışlarına, daha çok ağır hastalar ve cerrahi müdahale planlanan hastalar için gerek duyulmasıdır. Bu etkileşimi destekleyecek bir diğer beklenti gerçekleşen ameliyatların hastane yatışlarına oranının yükselmesidir. Ancak, 1987-2012 yılları arasında hastaneye yatanlardaki ameliyat oranının, Sağlık Bakanlığı hastanelerinde %29'dan %33.4'e yükselirken, üniversite hastanelerinde %43.4'den %41.5'e, özel sektör hastanelerinde %48'den %41.5'e inmiştir.

Türkiye genelinde 2012 yılı itibariyle mevcut hasta yataklarının %42'si nitelikli hasta yatağıdır⁵. Bu oran Sağlık bakanlığı hastanelerinde %34, üniversite hastanelerinde %44, özel sektör hastanelerinde %75.3'dür (Sağlık Bakanlığı, 2013). Ülke genelinde 2012 yılı itibariyle bulunan 23606 yoğun bakım yatağının %64.5'i erişkin, %3.8'i çocuk, %31.7'si yenidoğan yoğun bakım yatağıdır. Yoğun bakım yataklarının %43.7'si Sağlık Bakanlığı, %18'i üniversite, %38.3'ü özel sektör hastanelerinde bulunurken, bu oranlar sırasıyla erişkin yoğun bakım yatakları için %44.2, %19.2 ve %36.6, çocuk yoğun bakım yatakları için %53, %41.8 ve %5.2, yenidoğan yoğun bakım yatakları için %41.6, %12.6 ve %45.8'dir.

Yataklı tedavi kurumlarında bulunan görüntüleme cihazlarına yönelik veriler incelendiğinde sektörler arası farklılıklar izlenmektedir (Tablo-7). MR cihazlarının %56.7'si özel sektör hastanelerinde bulunurken tetkiklerin %59.42'si Sağlık Bakanlığı hastanelerinde gerçekleşmekte, BT cihazlarının 50.1'i özel sektör hastanelerinde bulunurken tetkiklerin %66'sı Sağlık Bakanlığı hastanelerinde gerçekleşmekte, EKO cihazlarının %43.3'ü özel sektör hastanelerinde bulunurken tetkiklerin %60.9'u Sağlık Bakanlığı hastanelerinde gerçekleşmekte, mamografi cihazlarının %54.1'i özel sektör hastanelerinde iken tetkiklerin %66.8'i Sağlık Bakanlığı hastanelerinde gerçekleşmektedir. Ultrasonografi cihazlarının %55.4'ü, dopler ultrasonografi cihazlarının %49.5'i, röntgen cihazlarının %46.8'i Sağlık Bakanlığı hastanelerinde bulunurken, ultrasonografi tetkiklerinin %69.1'i, dopler ultrasonografi tetkiklerinin %69.2'si ve röntgen tetkiklerinin de %76.1'i yine Sağlık Bakanlığı hastanelerinde gerçekleştirilmektedir.

Kaynaklar:

- 1- Devlet İstatistik Enstitüsü, 1994, *İstatistik Göstergeler 1923-1992*, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Ankara.
- 2- Devlet İstatistik Enstitüsü, 2004, *Türkiye İstatistik Yıllığı 2004*, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. Ankara.

⁵ İçinde tuvaleti ve banyosu ile en fazla iki hasta yatağı, televizyon, telefon, buzdolabı, yemek masası, etajeri ve yatırılabilen refakatçi koltuğu bulunan odalardaki yataklar

- 3- Halk Sağlığı Uzmanları Derneği, 2012, *Türkiye Sağlık Raporu 2012*, (Eds) Ertem M, İnandı T, Çan G, Ergör A, Şaşmaz T, Ayoğlu F, Kaya M, Halk Sağlığı Uzmanları Derneği yayınları, Ankara.
- 4- Sağlık Bakanlığı, 1958, *Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti Tıbbi İstatistik Yıllığı 1945-1955*, T.C. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti, yayın no 226, Gürsoy Basımevi, Ankara.
- 5- Sağlık Bakanlığı, 1971, *Türkiye Sağlık İstatistik Yıllığı 1964-1967*, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sağlık Propagandası ve Tıbbi İstatistik Genel Müdürlüğü, yayın no 413, Güneş Matbaacılık, Ankara.
- 6- Sağlık Bakanlığı, 1975, *Türkiye Sağlık İstatistik Yıllığı 1968-1972*, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sağlık Propagandası ve Tıbbi İstatistik Genel Müdürlüğü, yayın no 444, Güneş Matbaacılık, Ankara.
- 7- Sağlık Bakanlığı, 1997, *Türkiye Sağlık İstatistik Yıllığı 1987-1994*, T.C. Sağlık Bakanlığı, Yayın No 589.
- 8- Sağlık Bakanlığı, 2005, *Yataklı Tedavi Kurumları İstatistik Yıllığı 2005*, www.saglik.gov.tr/TR/belge/1-2954/eski2yeni.html (erişim tarihi: 03/08/2011).
- 9- Sağlık Bakanlığı, 2007, *Türkiye’de Sağlığa Bakış 2007*, (Eds) Mollahaliloğlu S, Hülür Ü, Yardım N, Özbay H, Çaylan AK, Ünüvar N, Aydın S, Sağlık Bakanlığı, yayın no 710, Ankara.
- 10- Sağlık Bakanlığı, 2011, *Türkiye Cumhuriyeti Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2010*, (Eds) Mollahaliloğlu S, Başara BB, Eryılmaz Z. Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü, Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ankara.
- 11- Sağlık Bakanlığı, 2013, *Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2012*, Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü, Sentez Matbaacılık ve Yayıncılık, Ankara.
- 12- Türkiye İstatistik Kurumu, 2010, *İstatistik Göstergeler 1923-2009*, Türkiye İstatistik Kurumu, yayın No 3493, Ankara.
- 13- Türkiye İstatistik Kurumu, 2011, www.tuik.gov.tr/Gosterge.do?metod=GostergeListe&tb_id=39&ust_id=11. (Erişim tarihi: 03.08.2011).
- 14- Türkiye İstatistik Kurumu, 2013, *Türkiye İstatistik Yıllığı 2013*, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara.

Tablo-1: 1940-2012 Yılları Arasında Hastane ve Hastane Yatağı Sayıları6-7-8-9-10-11-12

Yıl	Hastane	Hastane Yatağı	Yıl	Hastane	Hastane Yatağı	Yıl	Hastane	Hastane Yatağı
1940	154	11883	1965	621	55316	1990	857	120738
1941	150	11908	1966	-	-	1991	899	123706
1942	147	12334	1967	664	59176	1992	928	126611

6 1940-1986 yıllarına ait veriler Devlet İstatistik Enstitüsü 1994 kaynağından alınmıştır. Kaynakta, söz konusu verilerin Sağlık Bakanlığı’ndan alındığı belirtilmektedir.

7 1987-1994 yıllarına ait veriler Sağlık Bakanlığı 1997 kaynağından alınmıştır.

8 1999-2003 yıllarına ait veriler Devlet İstatistik Enstitüsü 2004 kaynağından alınmıştır. Kaynakta, hastane sayılarının askeri hastaneler dışındaki kamu ve özel hastaneleri kapsadığı belirtilmektedir.

9 2005 yılına ait veriler Sağlık Bakanlığı 2005 kaynağından alınmıştır. Kaynakta, söz konusu verilerin MSB’na ait 42 hastaneyi ve 15900 hasta yatağını kapsadığı belirtilmektedir.

10 2006-2010 yıllarına ait veriler Sağlık Bakanlığı 2011 kaynağından alınmıştır. Belirtilen hastane ve hasta yatağı sayıları Sağlık Bakanlığı, üniversite, özel sektör ve diğer hastaneleri kapsamaktadır. Kaynakta, diğer hastanelerin MSB hastanelerini, yerel idarelere ait belediye hastaneleri ve diğer kamu kuruluşlarına ait hastaneleri içerdiği, MSB hastaneleri sayısının 42, MSB dışındaki diğer hastane sayısının 2006 yılında 6, 2008 ve 2009 yıllarında 4, 2010 yılında 3 olduğu belirtilmektedir. Yine aynı kaynakta 2002 yılında SSK hastane sayısının 120, hastane yatak sayısının 28979 olduğu, 2005 yılında SSK’dan 146 hastane ve 35059 hastane yatağının Sağlık Bakanlığı tarafından devralındığı belirtilmektedir.

11 2011 ve 2012 yıllarına ait hastane ve hastane yatağı sayıları Sağlık Bakanlığı 2013 kaynağından alınmıştır. Kaynakta Milli Savunma Bakanlığı verilerinin 2012 yılı öncesinde sadece hastane ve yatak sayısı olarak kullanıldığı ve tablolarda “diğer” içerisine dahil edildiği, 2012 yılı için tüm verilere dahil edilmiş olup karşılaştırılabilir olması açısından verilerin “özel sektör” içerisinde gösterildiği, hastane ve hastane yatağı sayılarının belirtildiği tablolarda Sağlık Bakanlığı, üniversite, özel sektör dışında kalan Milli Savunma Bakanlığı, belediye ve diğer kamu kuruluşlarına ait hastanelerin ve hastane yataklarının “diğer” olarak tanımlandığı belirtilmektedir.

12 Türkiye Sağlık Raporu’nda 2002 yılı için 162235, 2009 yılı için 195549, 2010 yılı için 199950 olarak belirtilen hastane yatağı sayıları Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2012 başlıklı çalışmada (Sağlık Bakanlığı 2013) farklılık göstermektedir ve ilgili kaynakta 2002, 2009 ve 2010 yılları için belirtilen sayılar parantez içerisinde verilmiştir. Gerek Sağlık Bakanlığı 2011, gerekse de Sağlık Bakanlığı 2013 kaynaklarında hasta yatağı ifadesi ile ilgili olarak hastaların 24 saatten fazla bakım ve tedavilerinin sağlanması amacıyla yatırıldığı, hasta odalarında ya da hastalara devamlı bakım hizmeti verilen birimlere yerleştirilen yatakları tanımladığı, yoğun bakım, prematüre ve yeni doğan ünitesindeki yataklar (kuvöz, açık bebek yatağı) ile yanık merkezi ve yanık odalarındaki yataklar ile nitelikli yatakların yatak sayısına dahil edildiği, yataklarla ilgili hesaplarda kurumların fiili yataklarının kullanıldığı belirtilmektedir.

Tablo 1'in devamı								
1943	148	12782	1968	686	65446	1993	962	131874
1944	152	13185	1969	729	69413	1994	982	134665
1945	153	13633	1970	746	72034	1995	-	-
1946	153	13823	1971	758	74406	1996	-	-
1947	189	15892	1972	783	77787	1997	-	-
1948	193	16382	1973	791	81175	1998	-	-
1949	198	17871	1974	799	83693	1999	1018	153465
1950	201	18837	1975	798	81264	2000	1043	156549
1951	264	22286	1976	790	82945	2001	1112	159290
1952	328	27366	1977	772	83027	2002	1156	162235 (164471)
1953	372	29706	1978	776	86526	2003	1172	180797

Tablo 1'in devamı								
1954	386	33365	1979	822	96752	2004	-	-
1955	417	34526	1980	827	99117	2005	1198	192685
1956	452	37007	1981	831	97765	2006	1203	182851
1957	478	38623	1982	630	96138	2007	1317	186191
1958	511	41962	1983	646	99396	2008	1350	188065
1959	542	44048	1984	686	100496	2009	1389	195549 (188638)
1960	566	45807	1985	722	103918	2010	1439	199950 (200239)
1961	600	47537	1986	736	107152	2011	1453	194504
1962	613	50135	1987	756	111135	2012	1483	200072
1963	632	53248	1988	777	113010			
1964	632	54820	1989	812	116061			

Tablo-2: Seçilmiş Yıllarda 10000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı (KDHYS)13.

Yıl	Nüfus	Hastane Yatağı	10000 KDHYS	Yıl	Nüfus	Hastane Yatağı	10000 KDHYS
1940	17820950	11883	6.7	1985	50664458	103918	20.5
1945	18790174	13633	7.3	1990	56473035	120738	21.4
1950	20947188	18837	9.0	2000	67803927	156549	23.1
1955	24064763	34526	14.3	2007	70586256	186191	26.4
1960	27754820	45807	16.5	2008	71517100	188065	26.3
1965	31391421	55316	17.6	2009	72561312	188638	26.0
1970	35605176	72034	20.2	2010	73722988	200239	27.2
1975	40347719	81264	20.1	2011	74724269	194504	26.0
1980	44736957	99117	22.2	2012	75627384	200072	26.5

13Nüfus sayıları Türkiye İstatistik Kurumu 2010, 2011 ve 2013 kaynaklarından alınmış, 10000 nüfusa düşen hastane yatağı sayıları Tablo-1’de kullanılan veriler üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo-3: 1987-1994 ve 2001-2012 Yıllarında Hastaneye Başvuru ve Hastaneye Yatan Hasta Sayılarının Sektörlere Göre Dağılımı¹⁴⁻¹⁵⁻¹⁶⁻¹⁷

	Hastaneye Başvuru Sayısı					Hastaneye Yatan Hasta Sayısı				
	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel Sektör	Diğer	Toplam	Sağlık Bakanlığı ¹	Üniversite	Özel Sektör	Diğer	Toplam
1987	39227937	2803922	88235	1273196	43393290	2423765	290710	69426	97902	2851803
1988	40619624	3176680	110544	1358845	45265693	2483210	282320	74008	73989	2913527
1989	45601651	3478930	127260	1355000	50562841	2644125	320170	70234	72919	3107448
1990	50188420	3734883	251547	1365355	55540205	2695907	336055	75702	78672	3186336

14 1987-1994 yıllarına ait veriler Sağlık Bakanlığı 1997 kaynağından alınmıştır. Sağlık Bakanlığı olarak belirtilen veriler ve SSK hastanelerini de kapsamaktadır. Diğer kısmı ilgili kaynaktan “diğer bakanlık ve kamu kuruluşları”, “belediye hastaneleri”, “dernek ve vakıf hastaneleri” ile “yabancı ve azınlık hastaneleri” olarak bildirilenlerin toplamıdır.

15 2001-2005 yıllarına ait veriler Sağlık Bakanlığı 2005 kaynağından alınmıştır. 2001-2004 yıllarındaki Sağlık Bakanlığı verileri SSK hastanelerini de kapsamaktadır. Kaynakta özel hastane kısmının dernek-vakıf, yabancı, azınlık ve şahıs hastanelerini kapsadığı belirtilmektedir, diğer kısmı “diğer kamu hastaneleri” olarak belirtilmiştir, MSB’na yönelik bilgi bulunmamaktadır.

16 2006-2010 yıllarına ait veriler Sağlık Bakanlığı 2011 kaynağından alınmıştır. Kaynak verileri MSB hastanelerini içermemektedir ve diğer kamu kuruluşları ile yerel idarelere ait az sayıdaki hastanenin özel hastaneler içinde gösterildiği belirtilmiştir.

17 2011 ve 2012 yıllarına ait veriler Sağlık Bakanlığı 2013 kaynağından alınmıştır. İlgili kaynaktan müracaat sayısının OECD tarafından “hekim telefon ile başvuru hariç herhangi bir sebeple başvuruda bulunulması” olarak tanımlandığı, Milli Savunma Bakanlığı verilerinin sadece 2012 yılı için dahil edildiği ve karşılaştırılabilir olması amacıyla “özel sektör” içerisine dahil edildiği belirtilmiştir.

Tablo 3'ün devamı										
1991	49831118	3685219	323353	1425271	55264961	2626718	346868	81359	80560	3135505
1992	53450845	3901360	385692	1481825	59219722	2852877	360629	87157	77661	3378324
1993	56349953	4421010	539215	1563975	62874153	2932335	380728	101443	81992	3496498
1994	63229151	4671616	707286	1630731	70238784	3104397	424891	121516	89211	3740015
2001	106421870	8385900	3917791	1543126	120268687	4057003	727015	473283	32723	5290024
2002	109793128	8823361	4407122	1293748	124317359	4169779	781990	529511	26983	5508263
2003	113934570	9637840	5033572	1127136	129733118	4279176	838486	586961	31894	5736517
2004	135169229	10685275	6187371	809366	152851241	4860433	921735	637731	20901	6440800
2005	164758149	11493879	10804981	243265	187300274	5081539	1025614	871329	33032	7011514
2006	189422137	12588872	15529416		217540425	5303347	1165277	1220176		7688800
2007	209630370	15025079	24485650		249141099	5674935	1262973	1782381		8720289
2008	216723712	18290800	38688313		273702825	5959585	1386449	2338211		9684245

Tablo 3'ün devamı										
2009	228279139	19364865	47618186		295262190	5934978	1462690	2503992		9901660
2010	235172924	20098754	47712540		302984218	6361116	1509484	2657573		10528173
2011	254342943	24437107	59069486		337849536	6775154	1607462	3054165		11436781
2012	260974401	27080436	66582098		354636935	6891857	1601878	3485092		11978827

Tablo-4: Ameliyat Sayılarının Sektörlere Göre Dağılımı18-19-20-21

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel Sektör	Diğer	Toplam
1987	703876	126062	33300	27564	890802
1988	710397	125438	34115	30195	900145
1989	738253	147483	31616	26209	943561
1990	788150	155338	33965	28568	1006021
1991	785036	162784	35457	30845	1014122
1992	828837	170030	38893	31013	1068773
1993	820582	169708	43868	35441	1069599
1994	877497	178130	52840	35360	1143827
2002	1072417	307108	218837		1598362

18 1987-1994 yıllarına ait veriler Sağlık Bakanlığı 1997 kaynağından alınmıştır. Sağlık Bakanlığı olarak belirtilen veriler ve SSK hastanelerini de kapsamaktadır. Diğer kısmı ilgili kaynaktan “diğer bakanlık ve kamu kuruluşları”, “belediye hastaneleri”, “dernek ve vakıf hastaneleri” ile “yabancı ve azınlık hastaneleri” olarak bildirilenlerin toplamıdır.

19 2006-2010 yıllarına ait veriler Sağlık Bakanlığı 2011 kaynağından alınmıştır. Kaynak verileri MSB hastanelerini içermemektedir ve diğer kamu kuruluşları ile yerel idarelere ait az sayıdaki hastanenin özel hastaneler içinde gösterildiği belirtilmiştir. İlgili kaynaktan Genel Sağlık Sigortası Kanunu çerçevesinde uygulamaya konulan Medula Sisteminde Bütçe Uygulama Talimatı EK-8’de 2009 yılı için ameliyat gruplarının kapsamı ile ilgili bir takım değişiklikler olduğu, daha önce büyük ameliyat kapsamında değerlendirilen bazı ameliyatlarda orta ameliyat kapsamına alındığı, bazı cerrahi girişim ve işlemlere puan verildiği, daha önce ameliyat olarak sayılmayan birçok işlemin küçük ameliyat (D-E) grubuna dahil edildiği ve bu nedenle ameliyat sayılarında artış meydana geldiği, 2008 yılından sonraki ameliyatlarda A, B, C, D ve E grubu olarak değerlendirildiği büyük, orta ve küçük ameliyat ayrımı yapılmadığı belirtilmektedir.

202002, 2011 ve 2012 yıllarına ait veriler Sağlık Bakanlığı 2013 kaynağından alınmıştır. İlgili kaynaktan ameliyat sınıflandırmasında Dünya Sağlık Örgütü’nün Uluslararası Sağlık Müdahalesi Sınıflamasının (ICHI, International Classification of Health Interventions) baz alındığı, bu sınıflamada yapılan tanıma uygun olarak ameliyat (A, B ve C) sayılarının hesaplandığı, bu sınıflamaya göre teşhis amaçlı ve küçük cerrahi girişimlerin ameliyat sayıları içerisinde yer almadığı belirtilmektedir.

2117 ve 18 numaralı dip notlarda belirtilen açıklamaların yansıması olarak 2009 ve 2010 yıllarına ait sayılar Sağlık Bakanlığı 2011 ve Sağlık Bakanlığı 2013 kaynaklarında farklılık içermektedir. 2009 ve 2010 yılları için Sağlık Bakanlığı 2013 kaynağında yer alan sayılar parantez içerisinde ayrıca verilmiştir.

Tablo 4'dün devamı					
2006	2895930	126062	698211		4267423
2007	3343460	125438	986224		5150476
2008	3792953	147483	1383671		6081471
2009	4465326 (1829919)	155338 (546903)	1665984 (1131431)		7149616 (3508253)
2010	5658819 (2039021)	162784 (576547)	1829904 (1215159)		8614789 (3830727)
2011	2209326	617477	1373774		4200577
2012	2298893	664695	1446630		4410218

Tablo-5: 1987-1994, 2002 ve 2006-2012 Yıllarında Hastane ve Hastane Yatağı Sayılarının Sektörlere Göre Dağılımı^{22,23,24,25}

	Hastane Sayısı					Hastane Yatağı Sayısı				
	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel Sektör	Diğer	Toplam	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel Sektör	Diğer	Toplam
1987	591	24	96	45	756	84045	17749	3188	6153	111135
1988	614	24	93	46	777	85733	17749	3212	6316	113010
1989	640	24	102	46	812	88387	17749	3614	6311	116061
1990	686	23	103	45	857	92354	18068	3955	6361	120738
1991	719	25	112	43	899	94687	18298	4355	6366	123706

22 1987-1994 yıllarına ait veriler Sağlık Bakanlığı 1997 kaynağından alınmıştır. Sağlık Bakanlığı olarak belirtilen veriler ve SSK hastanelerini de kapsamaktadır. Diğer kısmı ilgili kaynakta “diğer bakanlık ve kamu kuruluşları”, “belediye hastaneleri”, “dernek ve vakıf hastaneleri” ile “yabancı ve azınlık hastaneleri” olarak bildirilenlerin toplamıdır.

23 2006-2010 yıllarına ait veriler Sağlık Bakanlığı 2011 kaynağından alınmıştır. Kaynak verileri MSB hastanelerini içermemektedir ve diğer kamu kuruluşları ile yerel idarelere ait az sayıdaki hastanenin özel hastaneler içinde gösterildiği belirtilmiştir.

24 2002, 2011 ve 2012 yıllarına ait veriler Sağlık Bakanlığı 2013 kaynağından alınmıştır.

25 2009 ve 2010 yılları için toplam ve Sağlık Bakanlığı hastane yatak sayıları Sağlık Bakanlığı 2011 ve Sağlık Bakanlığı 2013 kaynaklarında farklılık göstermekte olup Sağlık Bakanlığı 2013 kaynağında gösterilen sayılar parantez içerisinde verilmiştir.

Tablo 5'in devamı										
1992	739	25	122	42	928	97040	18298	4921	6152	126611
1993	764	27	129	42	962	101104	19009	5459	6302	131874
1994	781	29	133	39	982	102949	19852	5690	6764	134665
2002	774	50	271	61	1156	107394	26341	12387	18349	164471
2006	767	56	331	49	1203	119328	31193	14639	17691	182851
2007	848	56	365	48	1317	120228	30978	17397	17588	186191
2008	847	57	400	46	1350	119310	29912	20938	17905	188065
2009	834	59	450	46	1389	122354 (115443)	30112	25178	17905	195549 (188638)
2010	843	62	489	45	1439	119891 (120180)	35001	28063	16995	199950 (200239)
2011	840	65	503	45	1453	121297	34802	31648	6757	194504
2012	832	65	541	45	1483	122322	35150	35767	6833	200072

Tablo-6: 1987-1994 ve 2002-2012 Yılları Arasında Sağlık Bakanlığı, Üniversite ve Özel Sektör Hastanelerinde Yatak Doluluk Oranı ve Ortalama Hastanede Yatış Günü Değerleri²⁶⁻²⁷⁻²⁸⁻²⁹⁻³⁰

Yıl	Yatak Doluluk Oranı (%)			Ortalama Hastanede Yatış Günü		
	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel Sektör	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel Sektör
1987	60.0	53.3	28.5	6.8	9.8	4.1
1988	58.5	50.3	29.3	6.5	10.2	4.0
1989	59.0	54.6	25.0	6.4	10.4	3.8
1990	58.9	58.3	23.4	6.4	10.6	3.8
1991	55.6	56.6	23.0	6.4	10.2	3.7

261987-1994 yıllarına ait üniversite ve özel sektör hastaneleri yatak doluluk oranı ve ortalama hastanede yatış günü değerleri Sağlık Bakanlığı 1997 kaynağından alınmıştır. Sağlık Bakanlığı hastaneleri yatak doluluk oranı ve ortalama hastanede yatış günü değerleri, ilgili kaynakta Sağlık Bakanlığı ve SSK hastaneleri için veriler birleştirilerek hesaplanmıştır.

272005 yılı yatak doluluk oranı ve ortalama hastanede yatış günü değerleri Sağlık Bakanlığı 2005 kaynağından alınmıştır.

282006-2010 yılı yatak doluluk oranı ve ortalama hastanede yatış günü değerleri Sağlık Bakanlığı 2011 kaynağından alınmıştır.

29 2002, 2003, 2004, 2011 ve 2012 yıllarına ait yatak doluluk oranları ve ortalama yatış süreleri Sağlık Bakanlığı 2013 kaynağından alınmıştır.

30Yatak doluluk oranları ve ortalama yatış sürelerine yönelik olarak Sağlık Bakanlığı 2013 kaynağında farklı gösterilen değerler parantez içerisinde sunulmuştur.

Tablo 6'nın devamı						
1992	59.9	59.0	19.4	6.5	10.7	3.4
1993	59.3	64.5	19.8	6.2	11.2	3.1
1994	59.3	63.2	20.2	6.1	10.3	2.9
2002	63.4 (60.6)	69.8	32.0	5.7	8.6	3.1
2003	61.4	72.9	33.1	5.6	8.5	3.0
2004	68.2	74.7	35.1	5.6	8.3	2.8
2005	63.9 (65.2)	79.2	37.3 (42.0)	5.3 (5.2)	8.2	2.0 (2.7)
2006	62.7 (67.5)	79.7	48.0	5.2	7.8	2.4
2007	60.4 (64.8)	76.5	46.0	4.7	6.9	1.8

Tablo 6'nın devamı						
2008	61.2 (63.8)	84.4	50.7	4.5	6.6	1.8
2009	61.4 (65.0)	80.7	50.3	4.6	6.1	2.0
2010	64.4 (64.3)	72.9	50.8	4.4	6.2	2.0
2011	73.6	66.4	53.6	4.3	6.1	2.3
2012	76.7	66.4	51.5	4.3	6.1	2.3

Tablo-7: 2012 Yılında Seçilmiş Değişkenlerin Sektörler Arası Dağılımı.31:32

Değişken	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel Sektör	Toplam
Hastane	832	65	541	1483
Hastane yatağı	122322	35150	35767	200072
Nitelikli hasta yatağı	41560	15473	26927	83906
Nitelikli hasta yatağı oranı ³³ (%)	34,0	44,0	75,3	42,0
Yoğun bakım yatağı	10321	4236	9049	23606
Erişkin yoğun bakım yatağı	6735	2920	5569	15224
Çocuk yoğun bakım yatağı	472	372	46	890
Yenidoğan yoğun bakım yatağı	3114	944	3434	7492
Hemodiyaliz merkezi	419	54	377	850
Hemodiyaliz cihazı	4715	988	9993	15696
Başvuru (2012)	260974401	27080436	66582098	354636935
Başvuru (2002)	109793128	8823361	5697170	124313659
Yatan hasta (2012)	6891857	1601878	3485092	11978827
Yatan hasta (2002)	4169779	781990	556494	5508263

31 Sağlık Bakanlığı 2013 kaynağından yararlanarak hazırlanmıştır.

32Sağlık Bakanlığı 2013 kaynağında görüntüleme ve cihaz bölümündeki sayılarda Sağlık Bakanlığı bölümüne Sağlık Bakanlığının dışarıdan hizmet alımıyla kullandığı cihazlar, demirbaşlar ve görüntüleme sayılarının dahil edildiği belirtilmektedir.

33Her 100 hasta yatağından kaçının nitelikli hasta yatağı olduğu gösterir. Sağlık Bakanlığı 2013 kaynağında nitelikli hasta yatağı, içinde tuvaleti ve banyosu ile en fazla iki hasta yatağı, televizyon, telefon, buzdolabı, yemek masası, etajeri ve yatırılabilen refakatçi koltuğu bulunan odalardaki yataklar olarak tanımlanmıştır.

Tablo 7'nin devamı				
Ameliyat (2012)	2298893	664695	1446630	4410218
Ameliyat (2002)	1072417	307108	218837	1598362
A grubu ameliyat	177305	98801	158855	434961
B grubu ameliyat	800446	261077	508351	1596874
C grubu ameliyat	1321142	304817	779424	2405383
Yatak doluluk oranı (2012)	66,4	76,7	51,5	65,1
Yatak doluluk oranı (2002)	60,6	69,8	32,0	59,4
Ortalama yatış günü (2012)	4,3	6,1	2,3	4,0
Ortalama yatış günü (2002)	5,7	8,6	3,1	5,8
Kaba Ölüm Hızı (2012)	15,8	25,8	12,4	16,2
Kaba Ölüm Hızı (2002)	14,8	32,5	9,6	16,8
MR cihazı	310	89	522	921
MR tetkiki	5103661	978049	2510362	8592072
MR CBDTS	16463,4	10989,3	4809,1	9329,1
BT cihazı	448	122	572	1142
BT tetkiki	6481088	1476353	1867832	9825273
BT CBDTS	14466,7	12101,3	3265,4	8603,6
USG cihazı	2348	384	1508	4240

Tablo 7'nin devamı				
USG tetkiki	15480054	1679200	5250608	22409862
USG CBDTS	6592,9	4372,9	3481,8	5285,3
Dopler USG	1218	302	943	2463
Dopler USG tetkiki	4803078	616171	1520430	6939679
Dopler USG CBDTS	3943,4	2040,3	1612,3	2817,6
EKO cihazı	587	188	592	1367
EKO tetkiki	3074063	578346	1396252	5048661
EKO CBDTS	5236,9	3076,3	2358,5	3693,2
Mamografi cihazı	353	77	506	936
Mamografi tetkiki	1359768	257967	424845	2042580
Mamografi CBDTS	3852,0	3350,2	839,6	2182,2
Röntgen cihazı	3554	2165	1878	7597
Röntgen tetkiki	32935904	3517190	6837637	43290731
Röntgen CBDTS	9267,3	1624,6	3640,9	5698,4